

Danmarks Ringmærkerforening 2017

Af Henning Ettrup

Sydlig blåhals fanget og ringmærket ved Tømmerby Fjord i Vejlerne den 23. maj 2017. Foto: Tage Leegaard/Lars Smith

Danmarks Ringmærkerforening har i år haft et medlemstal på 54, hvilket er 1/3 af de aktive ringmærkere med licens under Ringmærkningscentralen på Statens Naturhistoriske Museum. Foreningens bestyrelse har afholdt 5 bestyrelsesmøder, hvoraf dog kun det ene var fysisk. Skype har vist sig at være praktisk, når man i en travl hverdag skal mødes.

Internt står foreningen for bl.a. afholdelse af møder og kurser, ligesom den formidler ønsker om samarbejde og hjælp til projekter. Foreningen er derfor bindeled mellem de aktive ringmærkere, såvel som til nye ringmærkere, men er også de aktive ringmærkeres talerør udadtil. Derfor er det vigtigt med stor opbakning.

En af foreningens vigtige aktiviteter er afholdelsen af ringmærkerkurser, hvor kommende ringmærkere, under kyndig vejledning, får lov til at gøre deres første erfaringer med spejlnet, fangst og mærkning af fugle.

Constant Effort Site (CES), som er foreningens flagskib, kørte i år på 5 lokaliteter (se nedenfor). Forud for årets CES-start, blev i samarbejde med Ringmærkningscentralen afholdt et velbesøgt og inspirerende CES-møde i Klitmøller i starten af april måned. På mødet blev, foruden udveksling af erfaringer og oplevelser, fremlagt forskellige små-bearbejdnings af de indsamlede data, ligesom Ringmærkningscentralen præsenterede den nye samarbejdsaftale, der er indgået med Miljøministeriet, og bl.a. har fokus på CES.

Foreningen har opnået anerkendelse for arbejdet med CES i form af økonomisk støtte fra Velux Fonden til driften heraf. Vi har modtaget et flot tilskud til nye net til samtlige sites, hvilket vi er meget taknemmelige for. (foto 1)

Ringmærkerforeningen har fået en fast repræsentant i Skagen Fuglestations bestyrelse, efter at arbejdsgruppen blev nedlagt, i forbindelse med at Fuglestationen gik i permanent drift. Foreningen har også fået en fast observatørplads i Fuglestationsudvalget (FSU) under DOF. Observatørpladsen er et udtryk for, at Foreningen og DOF ønsker et tæt samarbejde om ringmærkning og uddannelse af ringmærkerne, i samarbejde med Ringmærkningscentralen.

Årets EURING-møde blev i år afholdt i Danmark i september, og Ringmærkerforeningen var inviteret med. Der var omkring 65 deltagere fra ringmærkningscentraler i stort set hele Europa. Et meget inspirerende møde, hvor det bl.a. kom frem, at der var skaffet midler til udvikling af et europæisk trækfugle-atlas, ligesom der var en hel session om CES i Europa (se nedenfor)

Årets gang afsluttedes med et velbesøgt Årsmøde og generalforsamling på Fyn med en række indlæg spændende fra ringmærkningens barndom og frem til anvendelse af nyeste teknologier.

Johannes Bang berettede således om sine mange år som ringmærker, og om hvordan han i sin tid kom i gang, da han fra Skovgaard fik 6 ringe af forskellig størrelse tilsendt og en artsliste. Han måtte så ud at finde og mærke de aktuelle arter, før han kunne blive ringmærker. (billed 2) Fra den anden ende af skalaen

I 2017 blev der med støtte fra Velux Fonden anskaffet nye spejlnet til samtlige sites. Foto: Henning Ettrup

berettede Iben Hove Sørensen om anvendelsen af nyeste GPS teknik til at følge hedehegens spændende træk og overvintring (Sørensen et.al. 2017).

Constant Effort Site (CES) – standardiseret fangst af ynglefugle i Danmark, 2017

Danmarks Ringmærkerforening og Ringmærkningscentralen har siden 2004 gennemført Constant Effort Site projektet i Danmark (Ettrup & Madsen 2017). Det primære formål med projektet er, gennem systematisk fangst af ynglefugle med spejlnet, at registrere ændringer i overlevelse og ynglesucces blandt de almindeligt forekommende spurvfugle.

Siden starten er der blevet fanget på i alt 11 forskellige lokaliteter (tabel 1). Antallet af år de forskellige lokaliteter har været aktive varierer - fra ét år og op til 12 år. Ingen af lokaliteterne har været aktive i alle hidtidige 14 år. Årsagerne til at en lokalitet måtte stoppe har været flere, eksempelvis at der var for få fugle, mangel på ringmærkere, konflikt med jagtinteresser, salg af ejendom mv. I 2017 er ikke sket ændringer i form af ophør eller opstart af lokaliteter, i forhold til 2016.

Tabel 1. CES-lokaliteter gennem tiderne fordelt på startår.

Nr.	Lokalitet	Start år	Seneste mærkningsår	Antal år
1	Dybendal, Midtjylland	2004	2009	6
2	Brabrand Sø, Østjylland	2006	2017	12
3	Vestamager	2006	2017	12
4	Ravnstrup Sø, Sjælland	2006	2012	7
5	Ove Sø, Vestjylland	2009	2015	7
6	Tarup Grusgrave, Fyn	2009	2014	6
7*	Linå Skov, Østjylland	2012	2012	1
8	Skagen	2012	2017	6
9	Lunget, Fyn	2014	2017	4
10	Han Vejle, Vejlerne	2011	2011	1
11	Tømmerby, Vejlerne	2016	2017	2

*: nåede kun med som forsøg i en sæson med mærkning om eftermiddagen frem til efter solnedgang.

Johannes Bang som ung ringmærker med natugle. Dato og fotograf ukendt.

Der er i perioden 2004-2017 fanget ca. 30.000 fugle. I 2017 blev der fanget i alt 2.333 fugle fordelt på 56 arter på de 5 lokaliteter. Af de 2.333 fangede fugle er 183 (7,8 %) aflæsninger af fugle ringmærket i tidligere år i CES. Fordelingen på arter og alder (1k og adulte) fremgår af tabel 2. Antal fangede fugle i 2017 var på niveau med 2016 (19 fugle flere i 2017). Artslisten er lidt forskellig: i 2017 blev fanget 6 arter som ikke var med i 2016 (gråand, vandrikse, vendehals, bysvale, træløber og gul vipstjert) og omvendt i 2016 blev fanget 6 arter som ikke blev fanget i 2017 (digesvale, spætmejs, bynkefugl, stenpikker, kvækerfinke og tornirisk). Ud af de 56 arter blev 11 arter fanget i et antal på mere end 50 individer og 25 arter blev fanget i et antal mindre end 10 individer. Andelen af ungfugle, for arter med mere end 25 fangede fugle i 2016 og 2017 fremgår også af tabel 2. På trods af stor forskel på sommervejret ("normal" sommer i 2016 mod "våd" sommer i 2017), ligger andelen af ungfugle for mange af arterne tæt, ligesom en våd sommer ikke nødvendigvis resulterer i nedgang i ynglesuccesen. Det ses af at andelen af ungfugle af f.eks. skægmejs og dompap, men især af gransanger, lå væsentligt lavere i 2016 end i 2017.

Foruden indsamling af viden om ynglesucces og overlevelse, har den lokale CES-fangst i Nordvestjylland vist, at sydlig blåhals har bidt sig fast som ynglefugl i det nordvestjyske område. Første gang arten blev fanget var i 2010 (se Mardal 2013, Leegaard 2016) og i 2017 blev fanget 17 fugle. (billede 3)

Der er hidtil kun foretaget én samlet behandling af de indsamlede CES-data dækkende perioden 2004-2013 (Knudsen 2015). Hertil kommer dog en hel række mindre behandlinger af lokalt indsamlede data (se www.ringmaerkning.dk under CES for yderligere). Det er håbet, at tilbagevendende CES-møder, som senest i Klitmøller i april, med udveksling af viden og mindre

databelandlinger kan inspirere til at flere vil deltage i det spændende projekt.

Der skal endnu en gang lyde en stor tak til de mange aktive ringmærkere, som vedholdende står op tidligt om morgenen for at deltage i CES-ringmærkningen og indsamlingen af data. Data der anvendes ikke blot herhjemme, men også indgår i det samlede europæiske CES-projekt, der administreres af BTO i England.

På EURINGs møde på Amager i september 2017 var der en hel session om CES i Europa. I 13 lande kører CES med omkring 500 sites. Der arbejdes på en metode til fælles behandling af data, selv om sites drives forskelligt på tværs af landene. På europæisk plan køre en CES-lokalitet i gennemsnit i 8-10 år. Der arbejdes på at være "online" for at øge - og ikke mindst fastholde interessen for CES-mærkning.

- Ettrup, H. & Madsen, J.J. 2018: Standardiseret ynglefuglefangst i Danmark. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 111 (2017): 121-122.
- Knudsen, V. 2015: Fluctuations in populations of common Danish breeding birds – Using ringing data from the Danish Constant Effort Sites. Master's thesis. Center for Macroecology, Evolution and Climate. Natural History Museum of Denmark. University of Copenhagen.
- Leegaard, T. 2016: CES ringmærkning af fugle ved Ove Sø 2009 – 2015. *Naturnyt* 4/2016: 79-94
- Leegaard, T. 2017: Unge Rørsangere ved Ove Sø Madsted 2009 – 2015. www.ringmaerkning.dk.
- Mardal, W. 2013: Sydlig Blåhals ved Ove Sø i: Fugle-ringmærkning i 40 år; side 98. BFNs Forlag.
- Sørensen, I.H.; Schlaich, A.; Klaassen, R.; Heldbjerg, H. & Koks, B. 2017: Rare case of an adult male Montagu's Harrier *Circus pygargus* over-summering in West Africa, as revealed by GPS tracking. *Journal of Ornithology* 158,3: 753-760.

Table 2. Årets fangede fugle fordelt på lokalitet og alder. Data består af nymærkede fugle, aflæste fugle fra tidligere år samt fugle mærket udenfor CES, mens gentagen fangster af allerede mærkede fugle i årets CES ikke er medtaget.

	Vestamager		Lunget		Brabrand Sø		Tømmerby Fjord		Skagen		Sum		TOTAL	2017	2016
	1k	ad	1k	ad	1k	ad	1k	ad	1k	ad	1k	ad		% 1k	% 1k
gråand				1							0	1	1		
gøg								2			0	2	2		
vandrikse								1			0	1	1		
vendehals		1									0	1	1		
stor flagspætte	2	3		4		1	4	1			6	9	15		
isfugl						1	2				2	1	3		
rødrygget tornskade		1					1				1	1	2		
skovskade										2	0	2	2		
sortmeje									2	2	2	2	4		
topmeje									1	3	1	3	4		
sumpmeje			8	2		1					8	3	11		
blåmeje	34	8	4	5	28	9	17	2	2		85	24	109	78,0	62,8
musvit	36	11	1	11	16	7	11	3	12	1	76	33	109	69,7	69,6
skægmeje					8	10	82	26			90	36	126	71,4	43,5
græshoppesanger	1	1					1				1	2	3		
gulbug	1	3			1	1	1				3	4	7		
sivsanger					16	18	41	20			57	38	95	60,0	56,0
kærsanger			1	1	2	2					3	3	6		
rørsanger	1	2	2	3	42	40	104	115			149	160	309	48,2	55,0
bysvale							1				1	0	1		
landsvale					4		7	2			11	2	13		
skovsanger										1	0	1	1		
løvsanger	87	97	4	4	12	6	13	12	10	104	126	223	349	36,1	48,3
gransanger	45	14	41	28	46	7	3	4	11	16	146	69	215	67,9	13,2
halemeje	2	18	1	3							3	21	24		
munk	2	4	17	21	3	4	1			6	23	35	58	39,7	29,2
havesanger	6	10		17	2	1	5	5		1	13	34	47	27,7	34,8
gærdesanger	4	7		4	5	1	3	5	1	8	13	25	38	34,2	40,5
tornsanger	2	4		3	2	3	27	20			31	30	61	50,8	31,5
fuglekonge								1	7	1	7	2	9		
parktræløber				1							0	1	1		
træløber	1										1	0	1		
gærdesmutte	3	1	10	9	5		5	2		1	23	13	36	63,9	53,5
stær				1			3	6			3	7	10		
grå fluesnapper			1	1						6	1	7	8		
rødhals	4	2	12	9	4				3	14	23	25	48	47,9	43,3
nattergal		2									0	2	2		
blåhals, sydlig							13	4			13	4	17		
broget fluesnapper	3	1		1						17	3	19	22		
rødstjert	6	5	3	4					1	12	10	21	31	32,3	44,8
sangdrossel				8						2	0	10	10		
solsort		1	13	26	1	14		3	3	4	17	48	65	26,2	31,7
sjagger	1										1	0	1		
jernspurv		3	2	10		1	1			1	3	15	18		
skovspurv				1			2				2	1	3		
skovpiber	4	7								3	4	10	14		
engpiber		1									0	1	1		
gul vipstjert							1				1	0	1		
hvid vipstjert				3			1	2			1	5	6		
bogfinke	2	2		7				2	1	5	3	16	19		
dompap			9	9	7					2	16	11	27	59,3	30,8
grønirisk				5	1	4				2	1	11	12		
gråsisken				5	9	3	2	1	2		13	9	22		
stillits				2							0	2	2		
gulspurv			1	9				4		2	1	15	16		
rørspurv		7			23	35	167	82			190	124	314	60,5	49,0
Sum	247	216	130	218	237	170	518	325	56	216	1188	1145	2333	50,9	48,8
Totaler		463		348		407		843		272			2333	50,9	48,8
Antal arter fanget		28		32		25		32		26			56		